

0+

*“Торо пиалап улыт яндар шўман-влак:
цуло Юмым уажыт” (Мф. 5:8).*

ШҮМ-ЧОН ЦЗОЛЫК

2013 ий март
годсек лектеш.

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 12-шо (68) №, 2018 ий декабрь

Иошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

ВЛАДЫКА ФЕОФАНЫМ САЛАМЛЕНА

18 ноябрьште, Витлыгече деч вара 25-ше арнян, Москван да уло Российын Патриархше святитель Тихоним пагален шарныме кечын, Волжск ден Шернурын епископшо Феофан шкенжын архиерейыш шогалтыме хиротонийжым палемден. Кас кумалмаш ден Юмын литургийым Волжск олесе Никольский кафедральный соборышто эртареныт.

Литургий деч вара святитель Тихон лўмеш молебеным служитленит.

Вара владыка Феофан ты святительын илыш корныж дене палдарен да тиде кечын Причастийым (Христосын Святой Тайныжым) налше-влакым саламлен.

Господь Иисус Христосын апостол-влаклан пуымо священстве тичмашлык ик тукум гыч вес тукумлан 2000ий куснен толеш да кажне епископ ўмбалне аралалтеш. Епископ огеш лий гын, литургий илыш кўрылтеш. Чыла черке Таинствым эртарен да приходлашке священникым шогалтен тудо гына кертеш. Черкын да кажне приходын духовный кўкшытшō верч Господь ончылно мутым куча.

Владыка Феофанын толмыжо дене Марий кундемын эрвел районлаштыже черке илыш уэмын. Юмылан ўшаныше-влак тудым Пылпомыш Кугыжанышыш вўдышō светильниклан шотлат да йōратен вашлийыт.

Епископ хиротонийым налмыжлан ик ий темме дене владыка Феофаным протоиерей Виталий Михеев саламлыш да тыге каласыш:

«Епископ саныш тендам шогалташ манын, Москван да уло Русьын Патриархше Кирилл кид пыштыме йўлам святитель Тихонын мощыжо воктене шуктен. Тыге те Волжск епархийын чылашт верч кумал шогышо предстоятельже да молитвенникше лийында. Эртыше ийыште моткоч шуко ыштыме. Собор ден черке-влак сōрастаралтыт да шōртнō купол-влак торашке волгалтыт. Черке илышат воранен толеш, у приход ден епархийысе отдел-влак почылтыныт. Шерге Владыка, архипастырь служенийым нангаяш тыланда Юмо полшыжо, а ме тыланда кужу курымим тыланена!»

Владыка Феофан лўмеш Руш Православный Черкын шуко митрополий ден епархийлаж гыч саламлымаш толын.

Юмын леведышыж дене аралалтын илена

Советский район Ёшнур селасе Святой Апостол-влак Петр ден Павел лумеш черке вуйыш шукерте огыл шогалтыме ырес мундыркө волгалтеш. Ноябрь тунгалтыште Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн ыресым святитлыме чиным вуйлатен. Тудлан Советский посёлкысо храмын настоятельже протоиерей Николай Ярошевич, Йошкар-Оласе Иисус Христосын Шочмыжо лумеш черкын клирикше иерей Евгений Симаков, Семеновко селасе храмын

клирикше протоиерей Михаил Козловский полшеныт. «Ме таче черке вуйыш ыресым нолтална. Тек тудым ужшо кажне ег пала: тудо Юмын леведышыж дене аралалтын ила», - каласен мучашлан митрополит.

Ыресым святитлыме чиным шуктымашке Марий Эл Республикын правительствыж да Тувыра, печать да калык-влакын пашашт шотышто министерстве гыч төра-влак миеныт. Советский районысо вуйлатыше-влак лийыныт.

Йошкар-Ола воктенyse Сидорово Ял калык шукертак ик шонымаш дене илен: ялыште черкым чонаш. Тений шошым, манмыла, ий верже гыч тарванен: чонымо паша тунгалын. Черкым Юмын Аван «Спорительница хлебов» иконыжо лумеш чонаш кутырен келшеныт. Тиде верыште Йошкар-Оласе Иисус Христосын Шочмыжо лумеш черкын клирикше иерей Димитрий Дьяков, пашам писынракын вораңдарен колташ полшыжо манын, кажне арнян Юмын Авалан акафистым лудын, молебным эртарен. Июнь тунгалтыште Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн тыште лийын, калыклан благословенийым пуэн. Тунам черкын негызышым да эше кум йыр пырням гына пыштыме лийын. А октябрь мучашыште икшырымын нолталтыште черке оралте воктене престольный пайремлан полеклалтыште икымше Литургий эртен. Пайремыш погынышо шудо утла ег крестный ход дене у черке йыр савырнен. Паша умбакыже шуйна. Тений черкым леведыш йымаке шындаш палемдыме.

Тощо Торъял селасе калык Юмын Аван «Казанский» иконыжо лумеш черке воктенyse памашым тuzатыме пашалан пижын. Молан кулеш манын чарышыжат, сырен ончышыжат, полшаш кумыланжат лийыныт. Туге гынат чолга ег-шамыч оксам погеныт. Пу мастар-влакым пошкудо Купсола гыч тарлен конденыт. Волжск ден Шернур епархийын епископшо Феофанынат толын кайымыже вийым ешарен. Тыге черкын престольный пайремже марте тунгалме пашаштым содыки мучашленыт. Тиде кечын, 4 ноябрьыште, черкын настоятельже Сергей ача тuzатыме памашым святитлен, калыклан куаным конден.

Сай шинчымаш Юмо-деке лишемда

Волжск оласе Марбумтехникумышто 12-14 ноябрьште туныктышо-влакын мастарлыкштым нӧлтымӧ курс эртен. «Православный культурын да религиозный этикын негызше» курсым Волжский епархий ден Марий образований институт пырля эртареныт, тушко 28 туныктышо миен.

Курсыш толшо-влакым мемнан владыка Феофанын тунем пытарыме С.А.Есенин лӱмеш Рязань кугыжаныш университетын теологий кафедрывым вуйлатыше Степанов Игорь Ильич (игумен Лука), туштак пашам ыштыше-влак Рыбаков Сергей Юрьевич (протоиерей Сергей) да Мушкеев Даниил Евгеньевич туныктеныт.

Курсын тӱн цельже – тунемше-влаклан православный культурын негызшым чын умылтараш, православный традицийым шкеат келгын пален, ылышыште кучылт мошташ туныкташ. Занятий молебн дене тӱнгале, тудым протоиерей Сергей Бажанов эртарыш. Курсын кураторжо О.В. Михеева чыланнам саламлыш.

«Уда шинчымаш Юмо деч коранда, а сай шинчымаш Юмо деке лишемда» манын, философ Бэконын каласыме мутшым ушештарыш Д.Е. Мушкеев. Мыланем тудын ойлымыжо пеш келшыш. Могай чын каласыме. Илыш сай, чыла улмо годым мемнан жапысе айдемылан Юмым шке чонышко пурташ неле. Тыгай годым айдеме Юмо нерген ок шоно. Ме мландымбалне уна гына улына манын, палышаш улына, сандене вес тӱнясе ылышлан шкенам ямдылыман. Тидым ме йоча-шамычлан школышто умылтарен моштышаш да чын корнышко шогалташ тӱрлӧ йӧным кучылтшаш улына. А тидлан шинчымаш кӱлеш. Игумен Лука тыгай йодышым шындыш:

–Тиде ылышыште мом ме Юмылан пуэн кертына? Вет Тудын чыла уло, Тудо чыла кертеш.

Ме мом гына ышна ойло. Поро пашам, ве-рым, йӧратымашым, ӱнышылыкым шарналтышна. Сулыкна верч ӧкынымаш нерген гын ушешат ыш воч.

Тудо манеш: «Ме Юмылан покаянийым гына пуэн кертына». Чын, покаяний – тиде шке языкетым ужын моштымаш, ылышыште шканет акым пуэн моштымаш. Кузе

кажне урокышто туныктышо йоча-влак дене иктешлымашым эртарам, мом уым пален налын але умылен огыл, шымла, тугак кажне айдеме шке ылышыжым шерын лектын моштышаш. Тунам гына айдеме Юмо деке лишкырак лиеш да илашыже куштылгырак лиеш.

Сергий Рыбаков мыланна кызитсе наукин качествыж нерген шуко ойлыш. Пеш чот келге шинчымашым пуа, марксизм-ленинизм молан мемнам туныктен, тудымат шарналтышна, тӱрлӧ конфессий-влакым ончен лекна. Мландымбалне райым осал паша дене чонач ок лий. Мо ышталтеш, сайжат, осалжат – чыла тиде Юмо деч.

Игумен Лука нравственность да ӱшанымаш нерген умылымашым келгын почын. Йоча-влаклан кузе урокым эртарыман? Туныктышо йочам эре чын корнышко шогалташ тыршышаш. А мо тыгай чын корно, тидым вет кажне айдеме шке кӱкшытшӧ ден онча. Чын кӱкшытыш шуаш пеш чот шуко палыман. Теве Серафим Роузын «Человек против Бога», Л.А. Тихомировын «Религиозные философские школы истории» книга-влакым лудын лектат гын, могай шонымашан лият?

Ме, туныктышо-влак, але пеш шагал палена. Мыланна але тунемман да тунемман, шке йонылышнам ужын, тӧрлатен моштыман. Кунам айдеме шке ӱмбалныже лавырам ужын мошташ тӱнгалеш, тунам иже тудо яндар шонымашан лийын кертеш. Яндар шонымаш – тиде йӧратымаш.

Туныктышо-влаклан пеш шуко литературым лудаш темленыт, мӧнгысӧ паша шотеш сочиненийым возаш темленыт. Пытартыш кечын тунемше-влак деке владыка Феофан тольо, пеш сайын туныктен каласыш. Тиде кечын святой Косьма ден Дамианын пайремышт ыле. Феофанын кажне мутшо чоныш шынген пура. Кажнылан игумен Никон Воробьёвын «О начале жизни» книгажым пӧлек шотеш кучыктыш. Мыланна тыгай курсым эрташ йӧным ыштымыжлан ме епископ Феофанлан вуйнам савена, кугу таум каласена. Юмо тудлан полышым колтыжо, Юмын Ава арален шогыжо. Курснан вес ужашыже шке пашажым 10 декабрьште тӱнгалеш. Тудым ме ынде шӱм вургыж вучена.

Кугу Порат школ гыч Л.ТОМЦЕВА.

Шорык кўтышө – курымашлык святой

25 декабрьште ме куатле святойын, святитель Спиридон Тримифунтскийын, кечыжым палемдена. Тудын мощыжым, Греций гыч Россияш кондымо пурла кидшым, ең-влак тений пагален шупшалын кертывит. Вет тудым 24 август гыч 15 октябрь марте Россиясе 12 регионш намиенит. Мемнан деч эн лишке, Чебоксарыш, мощым 19 сентябрьште конденит. Кугу святойым пагален шарнаш Марий Эл гычат тушко шуко ең миен. Тидын деч ончыч мощым 2010 ийыште Москваш, Данилов монастырьыш, конденит ыле, тунам тушко уло Россияш гыч пеш шуко тўжем калык толын, монастырь воктен ең-влак черетыште пел кече дене шогенит. Ты монастырьыште тугакшат святительын мощыжын ужашыже аралалтеш. Йошкар-Оласе Благовещенский соборышто тудын иконыжо да тапачкыже уло.

Святитель Спиридон нылымше курымышто император Константин кугыжаланыме годым илен. Шкеже Кипр отросо тыглай ешыште шочын, йочаж годым шорыкым кўтен. Кушкын шумек, ешым чумырен, шочшан лийын. Койыш-шоктышыж дене Давид гай ўнышө, Иаков гай поро шўман да толшо ең-влакым Авраам гай пукшен колтышо лийын. Пелашыже колымеке, уло илышыжым Юмылан служитлаш пуэн, йодышт коштшо ден нужна-влакым пукшен. Ең-влак деке поро шўман улмыжлан кўра Юмо тудлан паремден кертше вийым пуэн: шкенжын ик мутшо дене эн неле черым коранден але иям поктен луктын кертын.

Ең-влакын пагалымашым сулен налмекеже, тудым Тримифунт оласе епископлан шогалтенит. Кипрыште чўчкыдын кужужап йўр лийын огыл, чыла кошкен. Калык орланен, а поян-влак тыгай годым опкынланеныт, киндылан акым нўлтенит. Епископын кумалмыж дене йўдым кугу йўр лийын, сутланыше ик поянын клатышкыже вўд темын, чыла шурно нўрен. Сулыкшылан верч тудым Юмо наказатлымым пален, шурныжым яра налышт манын, купеч ең-влакым сўрвален. Нўрышө шурным калык коштен, локтылалташ пуэн огыл.

2018-9-19 05:52

Вес вере ик ең, шужен колаш огыл манын, поян деке кинде йодаш миен, но нимо деч посна пўртылын. Тудо енат святитель деке ой йодаш толын. Киндым налын кертше манын, святитель Спиридон тудлан кугу моклака шўртным пуэн. Тиде шўртнў полшымо дене йорло ең неле пагытым илен лектын, вес ийын шурныжо чаплын шочын. Поянлан пуымо шўртным тўлен налын да святительлан мўнгеш конден. Спиридон тудым садыш нангаен, шўртным мландымбак пыштен да молитвам лудын. Шўртнў моклака тунамак кишкыш савырнен да нушкын каен.

Шуко чудым ыштыше святительын мощыжо грек мландысе Корфу отрошто, Керкира олаште аралалтеш да кызыт мартеат ылыше енын капше гай шокшо кодеш. Корфысо священник-влак тудын вургемжым кажне ийын вашталтат, вет тудын йолчиемже ден

Умбакеже - 5-ше лаштыкыште.

вургемже ий жапыште чиен коштмо семынак тоштем пытат.

Тушто руш писатель Н.В. Гогольын ужмо чудыжым Оптинысе старец Амвросий каласкален. Николай Васильевич паломник семын Корфу отрошто декабрь тылзын, святитель Спиридоном пагален шарныме жапыште, миен улмаш. 25 декабрьште тушко кажне ийын уло туня гыч шуко калык погына. Святой Спиридонын мощыжым ола йыр нумал эртат, вара тудын деке паломник-шамыч кугу пагалымаш дене лишемыт да шупшалыт. Но тудо ийын нунын коклаште ик англичан путешественник лийын. Ушышкыжо протестант культурым чот шындарыше ты ег чудо лийын кертмылан да святойын капше тыге аралалтмылан ушанен огыл, сандене шке шонымыжым луктын ойлен: «Святойын капшым тупрүдö гыч пүчкыныт да чот балъзамироватленыт докан?» Кунам тудо святойын колоткаж деке лишемын, святойын капше чылашт ончылно шкеак нөлталалтын. Апостол Фома семынак ушаныдыме ты англичанин ужшо манын, святой тудлан шке тупшым савыртен ончыктен, пуйто каласаш шонен: «Пагалымем, кычал ончо-ян, тушто пүчмö верже уло мо?» Британий гыч толшо ты енын пүрымашыжым огыт пале, но Гогольым ты чудо чот öрыктарен да уло илышыжым вес семын ончалаш таратен.

Святитель Спиридоным түрлö нелылык гыч лекташ полшаш сөрвалат. Мый шкежат Йошкар-Ола гыч ик ешым палем. Нуно тошто шүкшö пörтыштö иленит. Илышым саемдаш полшыжо манын, кас еда святитель Спиридонлан акафистым лудаш тунгалыныт. Полыш кузе лиймым мыланем ватыже каласкалыш:

– Икана мыланем омем дене адресым каласышт. Ты пачерыште илыше шонго удырамашым ончаш тунгалыда гын, тудо тыланда шке пачержым кода, маньыч. Мый тунам омылан шым ушане. Шуко жап эртымеке, саде адрес почеш кычал мийышым. Тушто илыше шонгыеным кызыт ик самырык еш онча манын, пошкудыжо-влак увертарышт. Но ме пелашем дене тугакак кас еда акафистым лудынна. Икана ик палыме ег дене тыглай гына мутланен шинчыме годым илыме вернан уда улмыж нерген öпкелен пелештышна. Палымына тунамак мемнам öрыктарыш. «Мый тыланда пачер налаш оксам пуэн кертам. Кертмыда семын пörтылтаеда, мыланем нимогай процент монь ок күл» мане. Ме тыгак ыштышна, а шкеже Москвашке паша кычалаш кайышна. Туштат чыла йөнеш тольо. Тыге лиймылан мый шкежат але марте öрын илем да святительлан таум ыштем, – мане.

А. ЧЕМЕКОВА.

Туныктен каласыме шомак

Ик мастар прораб умыржö мучко чапле пörт-влакым чонен. Но тебе шонгемын да пенсийыш каяш шонен пыштен.

– Мый сулен налме канышыш кайынем. Пелашемлан уныка-шамычым ончаш полшынем, – каласен тудо пашам пуышо еглан.

Озажлан тыгай ушанле ег деч посна кодаш пеш жал лийын.

– Айда тыге кутырен келшена: тый эше ик пörтым чоно, а вара ме тыйым чапле премий дене пенсионыш ужатена, – каласен тудо.

Прораб тыгай ой дене келшен, но пашаче кумылжо ончычсо гай лийын огыл. Тудо шкенжым чаманен, шулдо материалым наледен, пашаштыжат вашкен, чылажымак шот дене ыштен шуктен огыл. Тиде пörтшö ончыч чоньымо пörт-влак гай чапле лийшаш огылым ужын гынат, «мом ыштет, ынде шонгемынам вет» манын, шкенжым лыпландарен. Пашам пытарымеке, аклаш озажым ужын.

Озаже толын, пörтым чыла вечынат ончал савырнен да, вуйжым рүзалтен, пелештен:

– Ынде тыланет секретым почам: тиде пörт – тыйын! Сравочым налын, илаш пурен кертам. Мый денем кужун да тыршен ыштыметлан тиде пörт пöлек шотеш лиеш.

Тыгай мутым колын, прораб ойгыж дене чуч гына волен шинчын огыл. «Эх, тыге лиеш манын, палем ыле гын, могай чапле суртым чонем ыле», – шонен тудо шке семынже.

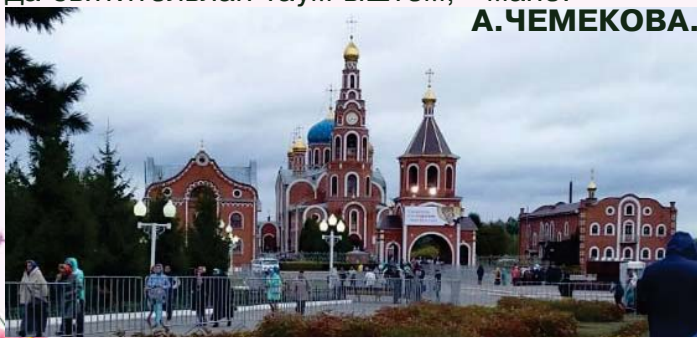
Чылан тудым саламленыт, унгышö улмыжлан көра йошкарген шогалын манын шоненыт.

А мастар прорабын ушыштыжо түрлö шонымаш пörдын:

– Пörт чоньымо годсо чыла ситыдымашым кузе тöрлатен керташ, кушеч туналаш йöнанрак?

Тудлан ынде курымжо мучко шкенжын уда чоньымо пörтыштыжö илыман. Ыштыме чыла йонылышыжо шкенжын проблемышкыже савырнен.

Ме чыланат шке илышнан прорабше улына. Шке илышнам саде шонго прораб семынак чонена, илышнан лектышыже сай лийшаш нерген умыр мучко она шоно. Шонена: куштылгын илен лекташ лийме годым молан утыждене тыршаш? Шке илышнам локтыл пытарымынам вара веле умылена.

Эн ўшанле ПОЛШЫШО

Сандалыкыште йӱрыдымӧ волгыдо шӱдыр йӱла, лӱмжӧ тудын – святитель Николай Чудотворец. Шуко святой-влак кокла гыч Чудым ыштыше святой Николайым эн чот пагалымаш уло христиан тӱняште шарлен. Тудын шӱмжӧ енын ойгыжым шындарен, орланыше чоным лыпландарен да ырыктен кертын, а илыш корныжо йӱратымаш гоч шуктымаш паша дене волгалтын. Тудын кӱкшӧ, виян да мондалтдыме пашаже-влак чыла тукумын чонешыже поро кышам коденыт.

Тиде шӱмын эн ўшанле, чот полшышо да левед аралыше улмыжым ен-влак чыла вере палат. Чудым ыштыше святой Николай ӱрыктарыше порылыкшо да вашке полшымыж дене чапланен, сандене тӱрлӧ элыште тудын лӱмжӧ дене кылдалтше йӱла шарлен.

Святитель Николайым моктымаш чыла калык коклаште уло, тудым йӱратымаш ўшаныше-влакын чоныштым темен. Тукум гыч тукумыш ен-влак тудым сӱрвалат. Кӱм тудо лыпландарен да чаманен гын, тидым пален налше-влакат ўшанат. Посна ен-влак веле огыл, а шуко эл ден калык-влак тудын вельш ўшанен ончат.

Тудын ончычсо полшыж нерген возымым ме шуко лудынна, а кызытрак лийше чудо-влакым шагалрак палена. Сандене ме тендам ты святойын шукерте огыл ыштыме икмыняр ӱрыктарыше пашаж дене палдараш шонена.

У Торъялыште шочын-кушшо Мария Семеновна Сабанцева Кугу Отечественный сар тӱналме годым 15 ийымат темен огыл улмаш. Тыгай нӱргӧ капкылан ен-влаклан тунамсе нелытым кугуен-влак дене тӱр нумалаш пернен. Марий АССР гыч Ижевск олаш фрезеровщиклан тунемаш колтымаш самырык ен-влак коклаште Мариат лийын. Тунеммышт годым заводшышто нунылан кочкыш паекым пуэныт гынат, шер теммеш кочкаш ситен огыл, эре кочмо шуын коштыныт. Чытышышт пытенат, ик теле кечын ўдыр-влак йыштак мӱнгӧ толаш лектыныт. Станцийыш миен шогалыныт, а мом ыштышашым огыт пале, вет корнылан ситыше оксашт уке. Вучыдымын нунын деке кыдалаш капан шонгыен толын шогалын. Мария тудын деч йодын: «Йошкар-Олаш кузе каяш лиеш?»

– Польшым йодшо-влак деке мый эре толам, а те Йошкар-Ола гыч огыл, а У Торъял гыч улыда, – вашештен шонгыен да кайышаш корным ончыктымаш кагазым кучыктен.

Удыр-влак ончыктымаш маршрут дене йолын икмыняр кече толыныт. Нойымекышт, яллаште малаш пурташ йодыныт. Ик вере поро озавате нуным сайын пукшен, малаш пыштен. Марийже, сельсовет председатель, ўдыр-шамычым эрдене эр помыжалтен да манын:

– Те завод гыч йодде лектында, тендам кычалын кертыт, сандене ен шинчаш перныде каяш тыршыза.

Пиалешышт, игече шып да сай лийын. Колымшо кечылан нуно шке селашкышт толын шуыныт да пеш куаненыт. Мӱнгыштӧ изиш каналтымеке, котомкаш кочкышым оптен, уэш корныш тарваненыт.

Святитель дене кокумшо вашлиймаш Мария Семеновна тыгаяк вучыдымо лийын. У Торъял селаште Господын Пылпомышко чапландаралт нӱлталтмыш лӱмеш храмым тӱрлатен шуктымеке, икымше службыш тудо ончычрак толын да юмона-влак ончыко сортам шогалтылын. Кугу сар годым полшышо шонгыенын тӱсшым тудо ик иконышто пален – тиде Чудым ыштыше святой Николай, Ликийысе Миры олан святительже улмаш. Службо мучко Мария Семеновна могай нӱлтшӧ кумыл дене шоген, тидым каласен мошташат ок лий. Службо деч вара мӱнгыжӧ кайыме годымат йырже ший гай йолгалтше волгыдым шижын. Тиде шарнымаш ынде тудын шочшыжо ден уныкаже-влаклан курым-курымешлан кодеш.

Шонго священник Алексей Емельяненко иктаж коло ий ончыч лийше вашлиймаш нерген каласкален. Тунам тудо храмыште пономарьлан служитлен, тыгак орол пашамат шуктен. Службо пытымеке, прихожан-влакын лектын кайымыштым притворышто вучен шоген. Омсам петырышаш годым черкыш кокла ийготан пörъен писын пурен да храмыште юмона-влакым шымлен ончаш тунгалын. Клиросыш күзымō тошкартыш воктене шогышо оролым тудо ужынат огыл. Святитель Николайын тошто иконыжым туслен ончен, вара тудын ончыко сукалтен возын да мугырен шорташ тунгалын. Оролланат тиде сүрет пеш вучыдымо лийын, сандене ты еным тургыжландараш тоштын огыл. Икмыняр жап гыч пörъен лыпланен да омса велыш тарванен. Тудын дене мо лийын каен, ала иктаж семын полшен кертам манын, Алексейын чытен кертде йодмыжлан, саде ег тыге вашештен:

– Поро кумылланда кугу тау, но чыла нелылык эртен, мыйын ынде чыла сай. Умыледа, мый военный лётчик улам, Симферополь воктене Гвардейск аэродромышто служитлем. Таче йудым чонештылме годым мый кабиныште шкет лийынам. Трук двигателем шыпланыш, самолёт пуренгаяш тунгале. Тиде ала-могай секунд жапыште лийын кайыш. Нимом ыштен кертын омыл, а колымаш лишеммым шижынам. Тыгодым пеленем шинчыше шонго кочам ужым, ала-молан тидлан мый тунам нигунар шым өр! Шонгыен мыланем пеш ласкан пелештыш: «Эргым, тый ит пуштылане, ит вашке, ты ручкам тыгерак савырал, ты тумблерым чүктö, ты кнопкым темдал». Мый чыла тыгак ыштышым, да двигатель пашам ышташ тунгале. Самолётым пике гыч луктын, мландымбаке волен шичмеке веле мый денем чудо лиймым умылышым. Сменым сдатлен, олашке пörтылмем годым тендан храмыш пурышым. Теве ынде палем, мыйым колымаш деч утарыше шонгыенет кө улмаш!!!

Санкт-Петербург гыч Фотиния шукерте огыл лийше чудо нерген возен. Тиде тений, 2018 ийыште, лийын:

– Поро кече! Мый Николай Чудотворецлан акафистым шукертсек лудам, тудын илыш корныжым да неле годым полшен кертмыжымат сайын палем. Тений кенежым пелашем дене коктын теныз воктене канышна. Ик кечын толкын кугу ыле, сандене утарыше-влак чылаштым йуштылаш чарен шижтарен коштыныт. Мардеж талышнен да вудтолкын серым чот лупшен гынат, пляж деч торасе огыл изи бухтышто ег-влак садак йуштылыныт. Трук самырык удыр ден рвезе кычкыраш тунгалыч, куан серыш нигузе лектын огыт керт. Самырык-влакын вуд толкынышто вийдымын лупшалтмыштым ужын, пелашем полшаш тörштыш. Эше ик пörъен почешыже пурыш. Ужын кондымо спасатель-влак тыгай тутан годым полшен керташ лийдымым паленыт, сандене серыште ончен шогеныт. А мыйын чон күрышталтеш, вет ынде коктын огыл, а нылытын колен кертыт. Мый святитель Николай Чудотворецым уло кертмын сөрвалаш тунгалым.

Тыгодым пелашем дене мо лиймым тудо вара шке каласкален:

– Вием пытымеке, мый тупыш савырнен возым. Толкын мыйым икмыняр метр тораш лупшале, вудтолкын леведе. Иол йымалнем мландым да эше удырым утарен кертшашем шижын, уло кертмын тудын велыш ийын кайышым. Тудым руалтен кучымекем, вудтолкын мемнам серыш лупшале. Тыге ме чыланат лектын кертна.

Чыла тидым серыште эскерен шогышо ег-влак куанен шортыныт. Юмылан, Юмын Авалан, Николай Чудотворецлан да чыла святой-влаклан курым-курымеш чап лийже! Аминь.

Евангелийым лудмо почеш

Лукан возен кодымо Евангелийыштыже Иисус Христосын калыклан каласкалыме тыгайрак туштен каласыме ойым муаш лиеш. «Ушдымо поян нерген притче» маналтеш (Лк. 12:16-21).

«Ик поян марийын пасуштыжо шурно пеш чаплын кушкын. Куанымыж дене тудо мом ышташат, кушко тыгай поянлыкым поген опташат ок пале. «Пырчым аралыме тошто амбар-шамычем рончем да ик кугукугу у амбарым чонем, – шонкала тудо. – Тушко шурным поген оптем да чонемлан ойлем: «Чонем! Ятыр ийлан ситыше поянлыкеш уло. Ынде каналте, коч, йу, веселитле!» Но Юмо тудлан каласен: «Ушдымо! Тиде йудымак тый дечет чонетым налыт. Ямдылыме поянлыкеш вара колан кодеш?» Тыгакак тудо ег дене лиеш, кошке поянлыкше верч гына тырша, а Юмо деке лишемаш ок точо».

Евангелийыште возымым митрополит Антоний Сурожский умылтара.

– Поянлыкше верч гына азапланыше пörьенлан Христос теве кузе ойла: «Ушдымо! Молан тыге точет? Ала таче кастане тый дечет илышетым мөнгеш йодыт? Тунам мо лиеш?..»

Каждне айдемын шенгелныже колымаш шога. Евангелий мыланна тидын нерген эреак ушештара. Но лудыкташ огыл, а илышнам вес семын ончалаш, вес семын аклаш тунемза манме шонымаш дене шижтара. Ме илышыштына мо верч тыршена? Тамлын кочкаш, мотор чияш, поянлыкым погаш... Ушна кечыгут мыняр күлеш-оккүл шонымашым луктеш? А чоныштына кечыгут мыняр күлдымаш шижмаш икте почеш весе

шочеш? Нуно вара иктаж келге кышам кодат мо? Кенежымсе каваште шем пыл эртыме семынак арам эртен каят.

Сандене Господь Евангелий гоч мыланна колымашын пеш лишне коштымжым ушештара. Колымаш чылажымат вашке шке верышкыже шында. Мый кажне гана авамын кузе колымжым шарналтем. Колымашын мемнан деке лишемжым коктынат сайын паленна. Уке, йонылыш каласышым, тудо лишемын огыл, а мемнан дене пырля кум ий илен. Нине кум ийыште колымашын воктенна улмыжлан көра илышын могай шерге улмыжым пеш сайын умылышна.

Вет ойлен колтымо кажне мут пытартыш лийын кертеш. Тиде шомакше осал, кочо, чоным сусыртышо, илышым кумыктышо огыл дыр? А койышна, пытартыш ыштыш-кучышна? Тудат келшымашым шалатыше лийын кертешыс? Ала-молаң илымына годым ме тидын нерген мондена. Умырна эше кужу, жап ончылно эше пеш шуко уло, йонылышнам тюрлен эше шуктена манын шонена. Но илыш вес семын ышталтын. Варашат кодаш лиеш. Нине ег-влак кокла гыч иктыже колен колта гын? Тунам чынак тюрлаш нимом ок лий: кон кумылжым волтенна, тудо еным ондал лыпландарен, чон сусыржым поро мут дене эмлен огына керт.

Тидым умылаш мыланна колымаш полша. Эше ик гана ушештарем: Евангелий, Христос лудыкташ манын огыл колымаш нерген ойлат, а илышнам, кудым ме кочкыш, арвер, пого верч азапланымына дене лапкандена – келгынрак умылаш, поянлык дене огыл, а чон яндарлык, поро паша дене аклаш туныктат. Юмылан келшыше лийже тудо. Вет курымашлык илышна мемнан Юмо пелен. Аминь.

Ача-авадам пагален, йӧратен и лыза

Ава – тӱняште эн шергакан ен, ласка да апоро, тудым ныжыл пеледыш але шокшо чевер кече дене танагастараш лиеш. Ава мыланна илышым пуэн, шочме кына, эн ончычак каласен: «Изием, йӧратыме падырашем, тыланет кужу пиалан ӱмырым гына тыланем». Ачажат тиде ой дене келшен, йочажын шочмо кечыж деке эн чак (лишке) могай святойын лӱмжӧ шога, тыгай лӱмым шочшыжлан пуэн. Святой ты йочам Суксо семын арала, Юмын ончылно сӧрвален налын, полышым вашке колта.

Ожно православный христианинын ешыште тидым пеш эскереныт, а кызыт толын шуын тыгай жап, йочалан лӱмым ушышкышт могай толын пура, тугайым налыт. Жап эрта, йоча кушкеш, вара шонгем кола але ӱмыржӧ лугыч лиеш. Кузе вара тудо Юмын ончылно мутым кучаш тӱналеш?

Теве шочын вочшо аза ӱмбаке ача ден ава тӱслен ончат, кӧн гай коймыжым палаш тыршат. Тиде жапыште мален кийыше аза шошымсо чевер кече гай шыргыжал колта. Тыгай годым ожнысек ойленит: «Тиде Суксыжо воштылта». Авалан мучашдыме кугу куан, кунам йоча икымше мутым пелешта. «Ава» манмыже шӱмышкӧ шынген пура, шулдыранмыж гай чучеш. А кунам йочаже икымше ошкылым ышта, тунам йывыртымаш эшеат чот келгемеш.

Тыгат лиеда, йоча нелын черлана, нюсла, кычкыра, кугу температур але кокыртыш тудым орландара. Ава йӱдшӧ-кечыже черле воктеч ок коран, вуйжо гыч ниялтен колта, онжо пелен чаманен ӧндалеш, пӧлем мучко мӧнгеш-оньыш нумалышт коштеш, а шкеже шортын-шортын молитвам лудеш, йочажым паремдаш полшаш Господь Юмым сӧрвала. Ачажат пеш ойгыра. Вет ача ден авалан йоча – шӧртнӧ падыраш. Кажне ешыште тыгай шонымаш ила: йоча лийже тумо гай таза,

кужу ӱмыран, поро кумылан, тунеммаште, пашаште, тыгак йолташ коклаште ушан-шотан, кугыеным пагалыше, изиракым чаманыше, ача-авам йӧратыше, Юмын законжо почеш илен моштышо. Тоштыен тыге туныктен коден: «Шӧртнӧ шӱман айдемым уждеда гын, йочадам олымбалне тореш кийымыж годымак туныктыза». Тидлан ача ден авалан шуко вийым пышташышт перна.

Кызыт коклаштына улыт тугай-влак, кудышт сай ден осалым умылымым, ача-авам шотлымым чарненыт. Наркотик дене пайдаланыше, аракам йӱшӧ, тамакам шупшо, шала койышан ен ачаж ден аваже ӱмбаке кугу йӱкын кычкырен, кидым нӧлталын, перкален сусыртен, орландарен, шинчавӱдым йоктарен, илыме сурт гычат поктен луктын кертеш але шонго пӧртыш намиен кода. Юмым мондышо, Тудын законжым пудыртен илыше ен гына тыгай уда корно дене кая.

Теве йоча пӧртлаште, ача-аван йӧратымашышт ден ласкалыкым палыде, тулык икшыве-влак илат. Йӱд пычкемыш годым, омым йомдарен, ача-авашт верч ойгырат, кузе-гынат нуным кычал муаш шонат. Пӱрымаш пиал дене южо йочаже шочмо аважым муэш але аваже шке кычал вашлиеш. Тыгай годым кочо-шере шинчавӱд лектеш, чон пырткен шортеш. Илышыште ава икте. Ала илыш корныштыжо амалжат тӱрлӧ лийын, тыгай годым чыла проститлыза. Юмын законжо тыге ойла: «Кӧ шке ачам, авам пагален шотлен шога, тудо пиалан да кужу ӱмыран лиеш».

Кӧ возымем лудеш, кӧ уда пашажым шке ужын шижеш але шӱм-чонжо перкален шишара, тек тудо ен тачысе кече гычак угычын шочеш, шке ача-аважым йӧраташ, пагалаш, чаманаш, аклаш тӱналеш.

Серафима КОРНИЛОВА.
Провой кундем.

ЮМЫН ПУЫМО ЙОЧА

Икшывым вучышо ўдырамаш мом шижшаш? Куаным докан. А Ритан, шўм йымалныже аза улмым шижмекеже, ушыжат пудыраныш.

Шке ойгыжым изи годсек келшен илыме Аля дене пайлыш. Йолташ ўдыр тыгай уверым аважлан каласаш темлыш. Рита нимом ышташ ўрын. Поликлиникыш миен, диагнозым узш тергыктыш. Чынжымак, тудо вашке ава лиеш. Но кузе тыге? Вет вич ий ончыч врач-шамыч ўдырлан нигунам азам ыштен от керт манын каласеныт. Йоча огеш лий манме уверлан куанен, Андрей танже тудым марлан налын, тудыжо йоча-влакым чытен кертын огыл. Рита ден коктын нуно пиалан вич ийым иленыт, тўрлў кундемыште лийыныт, шуко онайым ужыныт, шергакан вургемым чиеныт. Тыгай илыш когыляныштат келшен.

Уверым йоратыме Андрейжылан кузе каласышаш верч ойгырен ошкылшыжла, Рита кудывечыште модшо кок изи рвезын мутланымыжым кольо.

- Теве ончо, могай мотор шукш нушкеш! – парняж дене ончыкта иктыже.

- Шеклане, йонылыш ит пушт, тудо вет илыше, - манеш весыже.

Риталан йоча-влакын мутышт ушышкыжо келгынак шыныш докан. Пелашыжым вучышыла мален колтымекежат нунымак омешыже ужо. Пуйто кок изи рвезе Ритан

мўшкырышкыжў ончыктен кычкыра:

- Тудо вет илыше!

Тиде йўкеш Рита помыжалте да мўшкыржым эркин ниялтыш. Кеч-мо лийже, но икшывым арален кодыман. Кас шумеке йоратыме

марийже паша гыч пўртыльў. Рита у уверым пелашыжлан тунамак каласыш.

- Мылам йоча огеш кўл! Тидын нерген сўан деч ончыч ойленам!

- шыдын вашеш-тыш марийже.

- Вет йочаже шўм йымалнем, тыге лийын, - торешланаш тўчыш ўдырамаш.

- Але мый, але йоча! Ойыро! – пелештен, пўрєен йўдлан мўнгыж гыч лектын кайыш.

Ритана йўдвошт вургемым погыш, тўрлым шонкалыш. Ава лийшаш куан тудым ыш кудалте. Эрдене эрак сумкажым погалтен, ялыш кудале.

Аваже, уныка шочшашым палымеке, Юмылан пачаш-пачаш таум ыштен кумале. Вич ий тудо Юмо деч ўдыржылан икшывым сўрвален йодын. А Юмо икшывым пуа гын, ончен кушташат полша, ешымат узш ушен кертеш.

Аваж пелен Рита черкышкат кошташ тўнале. Юмо деч иктым гына йодын: тек марийже икшывыштым йўратен шында. А Евангелийым лудаш тўналмекеже, тудо йонылыш кумалмыжым умылыш. Ынде Юмо деч я иктым, я весым кўчаш огыл, а чылалан таум ыштен, икшывым ончен кушташ польшыым йодаш тўнале.

Тыге кок ий эртыш. Ик сай кечын нунын дек Андрей толын пурыш да шинчам нўлталаш тоштде пелештыш:

- Ончыч сай илаш тўчышым. Икана эрдене кынельым, шижам, чонем пеш туржеш. Мый тендан деч посна тетла илен ом керт.

Тиде жапыште Юмын пуымо шочшет помыжалте, аваж гай канде шинчаж дене ачажым шыргыжал ончале. Юмын куатше ешым ушыш, йўратымашым пенгыдемдыш.

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ "ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК"

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Олаسه да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организации.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Журнал лекме жап - 3.12.2018 ий. 0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме, «Принтекс» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 424000, Марий Эл, Йошкар-Ола, Карл Либкнехт урем, 71 "А" пўрт.

Редакцийын да издательын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224 пўлем. тел.: (88362) 45-39-54. **E-mail:** marlagazet@mail.ru **Редакционный советым вуйлатыше:** Н.В. Чузаев.

Редакционный совет: И.А. Сапаев, Д.В. Смирнов, А.П. Чемекова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.Смирнов. Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлў лийын кертыт. Серыш-влак мўнгеш огыт колталт.

РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ГАЗЕТЫМ ШАЛА КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!

ДЕКАБРЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

ПН		3	10	17	24/31
ВТ		4	11	18	25
СР		5	12	19	26
ЧТ		6	13	20	27
ПТ		7	14	21	28
СБ	1	8	15	22	29
ВС	2	9	16	23	30

17 черкын 12 кугу пайремже
 14 кугурак пайрем
 9 пүтыдым арня
 26 колышо-влакым уштымо кече
 6 пенгыде пүтö кече 6 пүтö кече

2 – Москвасе святитель Филаретын кечыже.

4 – Юмым Шочыктышо Эн Святой Удырым храмыш пуртымо кече.

6 – Благоверный святой кугу князь Александр Невскийын кечыже.

7 – Чот орланыше Екатеринан кечыже.

10 – Юмын Аван «Знамение» иконыжын кечыже.

13 – Святой апостол

Андрей Первозванныйын кечыже.

17 – Чот орланыше Варваран кечыже. Йошкар-Оласе Серафим Саровский лүмеш храмын улыл приделжын пайремже.

18 – Преподобный Савва Освященный ден святитель Гурий Казанскийын кечышт.

19 – Святитель Николай Чудотворецын кечыже. Волжск оласе соборын да Звенигово оласе, Куженгер, Мариец, Сурок поселкысо, Актаюж, Косолапово, Кожласола, Микряково селасе храм-влакын пайремышт.

23 – Святитель Иоасаф Белгородскийын кечыже.

25 – Святитель Спиридон Тримифунтскийын кечыже.

Перкан лийже!

28 ноябрьште Рошто пүтö тўналын. Тудо 6 январь марте 40 кече шуйна. Палена: пүтö годым шылым, муным, шөр-торыкым пакчасаска, понго, түрлө шўраш гыч пучымыш алмаштат. Пүкшым, мўйым, колым кочкаш лиеш. Кочкышым ямдылыме годым нөшмўйым веле огыл, моло кушкыл (оливке, кукуруз, кыне нөшмө) гыч пунчалме ўйымат кучылт кертыда. Ушештарен кодена: вўргече да кугарня еда пүтö чоткыдемеш, нине кечылаште кол ден чыла түрлө ўйым кочкыш радам гыч корандыман!

ТИХВИНЫСЕ ПУЧЫМЫШ

Кўлыт: 1 литр вўд, 0,5 стакан пурса, 1 стакан тыгыдемдыме шемшыдан шўраш, 2 вуй шоган, 4 кугу совла нөшмўй.

Пурсам мушман, шинчалым пыштыде, пушкыдемешкыже вўдеш шолтыман. Вара тушкак шемшыдан шўрашым ешарыман. Изи тулышто кўктыман. Шоганым салмаш нөшмўй дене пырля жаритлыман да пучымышыш опталман, тамже дене шинчалым ешарыман.

КОЛ СОЛЯНКЕ

Кўлыт: 0,5 килограмм йошкар кол, шинчалтыме 4-5 кияр, 2 вуй шоган, 2 кугу совла томат пасте, 1 кугу совла маслине, 1 кугу совла каперс (маслин семынак кевытыште ужалалтеш), лавр лышташ, йоныштымо пурис, лимон, ужар укроп.

Колын папшым лу деч ойырыман. Кол вуй ден лум шолаш шындыман. Шоганым солянкым шолтышаш кастрюльыш пыштен, нөшмўй дене пырля изиш жаритлалман, тушкак томат пастым пыштыман да эше 5-6 минут тушитлыман. Вара кол папшым, падыштыме киярым, каперсым, лавр лышташым, изиш йоныштымо пурисым пыштыман да, кол бульоным темен, эше 20 минут шолтыман. Тамже дене шинчалым шавалтыман. Маслиным ешарыман да тулым йортыман, кастрюльым 5 минутлан петыртыш дене петырен шындыман. Солянкым кўмыжыш темымеке, ужар укропом шавалтыман да ик лончо лимоным пыштыман.

КОЧКЫШДА ПЕРКАН ЛИЙЖЕ!

Куанен чиялтена

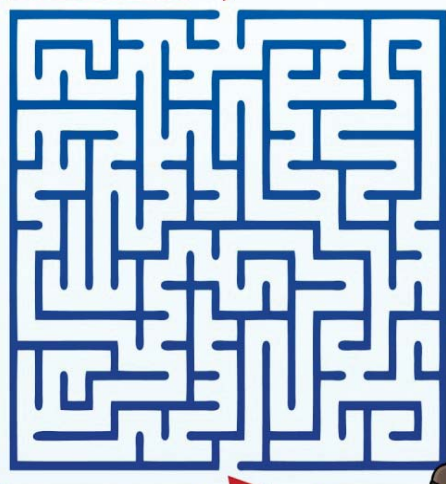
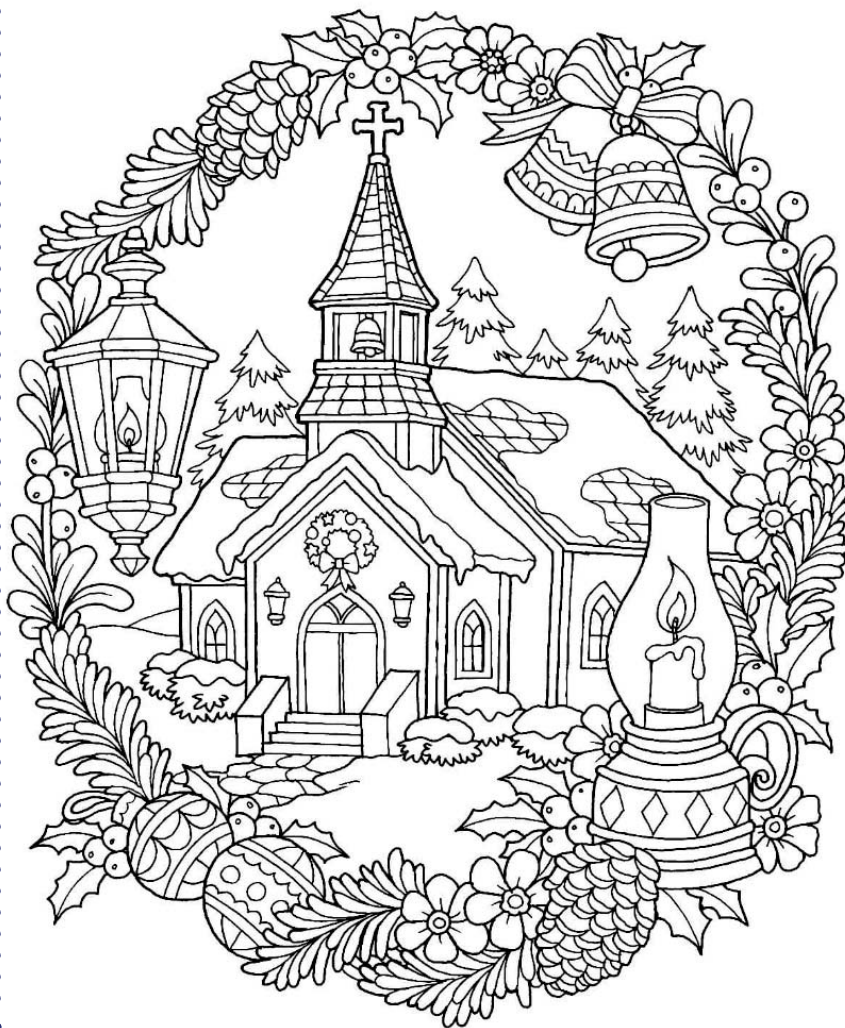
Шочмо вер шерге

Ош портыш дене леведалтын
Шочмо-кушмо кундемна.
Чока шурно шочшо манын,
Кочам Юмым пелешта.

Шурнына шочеш гын чаплын,
Лиеш вольыкнат лынак,
Сурт кайыкат лиеш ятыр...
Кочам кинде-шинчал ден
таушта.

Сурт-печынат уланак лийже,
Сасканак лийже сад-пакча.
Кугу тау, Господь Юмо,
Илаш йоным пуыметлан.

Г. Кузьмина.
Морко посёлко.

10 ойртемыв кычал му

